

NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Priemyselná 2, 824 73 Bratislava 26

Kancelária predsedu

Odbor komunikácie a styku s verejnosťou

Slovensko môže kráčať s modernou dobou len vtedy, ak bude cielene investovať do výskumu a vývoja

Bratislava 26. októbra 2018 – Národná autorita pre oblasť externej kontroly druhý rok buduje analytickú jednotku, ktorej strategickou úlohou je posudzovať kľúčové verejné politiky financované nielen z národných, ale aj európskych zdrojov. Aj preto sa analyticky útvár úradu zamerlal v tomto roku na napĺňanie základných cieľov v oblasti výskumu a vývoja. Slovensko sa totiž na medzinárodnej úrovni zaviazalo priebežne zlepšovať podmienky pre výskum a vývoj najmä s cieľom zvýšiť celkovú úroveň verejných, súkromných investícií v tomto odvetví na 1,2 % slovenského HDP (európsky cieľ je 3 % HDP EÚ). Najvyššia kontrolná inštitúcia sa preto v rámci svojej pôsobnosti venovala vypracovaniu komplexnej analýzy systému financovania výskumu a vývoja z verejných rozpočtov, ktorá bude následne slúžiť pre plánovanie kontrolnej činnosti NKÚ. Analytická správa hodnotí oblasť výskumu a vývoja za obdobie 2007 – 2017 s dôrazom na to, koľko finančných prostriedkov bolo v tomto období do tejto oblasti investovaných a ako sa to premietlo do výsledkov či udržateľných projektov.

Štúdiom materiálov za posledných 10 rokov ukázalo, že na Slovensku chýba komplexný analytický dokument, ktorý by hodnotil strategické plánovanie v tejto oblasti a analyzoval aj vzťah medzi výškou investícií do výskumu a vývoja a dosiahnutými výsledkami. Na základe medzinárodného porovnania financovania výskumu analytici NKÚ konštatujú, že Slovensko sa umiestnilo na spodných priečkach v rámci Európskej únie, a na chvoste z krajín Vyšehradskej skupiny. Podľa kontrolného úradu však môže Slovensko kráčať s modernou dobou len vtedy, ak bude cielene investovať do vedy a výskumu, podporené projekty budú viazané merateľné ukazovatele, ale aj ich dlhodobú udržateľnosť.

Objem financií, ktoré Slovensko vynakladá na výskum a vývoj je v pomere k HDP jedným z najnižších spomedzi krajín EÚ. Celková suma 640 mil. eur predstavuje 0,79 % HDP Slovenska (priemer EÚ je 1,54% HDP, viac graf 1 a 2). V sektore výskumu a vývoja pracuje na Slovensku výrazne menej zamestnancov ako v porovnateľných štátoch (v SR 3,3 úväzku na 1000 obyv./ priemer EÚ 5,5 úväzku, viď graf 3), a napriek tomu, že počet zamestnancov sa v tomto sektore zvyšoval, bolo to pomalším tempom ako v krajinách Únie. Zaostávanie a negatívny vývoj bol identifikovaný v rámci počtu patentov, pričom v roku 2016 bola SR v tomto ukazovateli druhá najhoršia v rámci krajín EÚ (SR 48 patentov na 1 mil. obyv. / priemer EÚ 267, viď graf 4). Slovensko tiež výrazne zaostáva aj v počte vedeckých publikácií a ich citácií.

Jedným z najkomplexnejších ukazovateľov kvality výskumu a vývoja je úspech krajiny pri zapájaní sa do projektov programu Horizont 2020¹⁾, keďže ide o projekty s vysoko odborným hodnotením. **Slovensko z tohto programu získalo v prepočte na 1000 eur HDP iba 0,9 eura, čo je výrazne menej ako priemer krajín EÚ.** Ak v rámci programu Horizont 2020 vyčleníme iba projekty typu **Excelentná veda, Slovensko je v úspešnosti čerpania na takéto projekty v prepočte na HDP druhé od konca a horšie je už iba Rumunsko.** Z celového balíka zdrojov programu Horizont 2020, rozdelených k marcu 2018, získalo SR iba 0,3 % (viď graf 5).

Národná autorita pre oblasť externej kontroly skúmala aj príčiny tohto nelichotivého stavu a zistila, že téma výskumu a vývoja nie je v súčasnosti zastrešená žiadnym komplexným strategickým dokumentom. Túto rozdrobenosť manažovania tejto oblasti aj dokazuje skutočnosť, že za obdobie 2007 – 2017 bolo pre oblasť vedy a výskumu prijatých na Slovensku až 14 strategických dokumentov, z ktorých sa však realizovala len polovica.

Proces pridelenia prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ je administratívne veľmi náročný a obsahu podávaných projektov sa nevenuje dostatočná pozornosť. Pritom celkový objem verejných výdavkov na výskum a vývoj do veľkej miery ovplyvňujú práve tieto financie. Za obdobie 2007 – 2017 išlo na výskum a vývoj viac ako 3,3 mld. eur, pričom približne 23 % tvorili zdroje zo štrukturálnych fondov EÚ, v roku 2015 dokonca viac ako polovica.

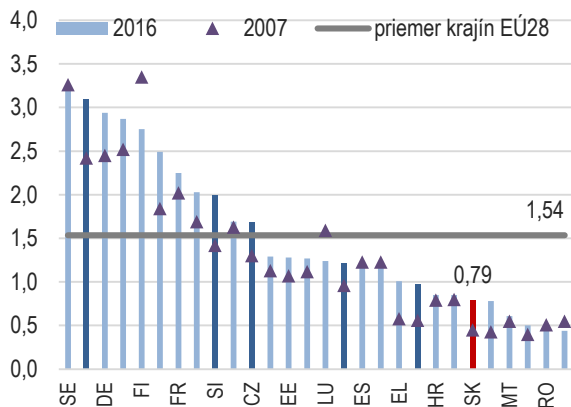
Analytici NKÚ v závere svojej štúdie konštatujú, že za hodnotené obdobie išlo v SR do oblasti výskumu a vývoja z hľadiska medzinárodného porovnania málo finančných prostriedkov. Napriek mierne rastúcemu trendu zvyšovania výdavkov sa to nepremietlo do väčšiny výsledkových ukazovateľov krajiny. Počet patentov na mil. obyv. sa za sledované obdobie v SR nezmenil, a to aj napriek pozitívnym tendenciám na úrovni EÚ. Pozitívny trend sa prejavil len pri počte vedeckých publikácií, avšak zvýšená publikačná činnosť by z dôvodu zlej dostupnosti a otáznej kvality podrobných údajov mala byť predmetom samostatnej hlbšej analýzy. Závažným nedostatkom je aj fakt, že neexistuje komplexný informačný systém poskytujúci podrobné, spracovateľné, konzistentné údaje umožňujúce efektívne riadenie a kontrolu tejto oblasti.

¹⁾ Horizont 2020 je program EÚ pre financovanie výskumu a inovácií.

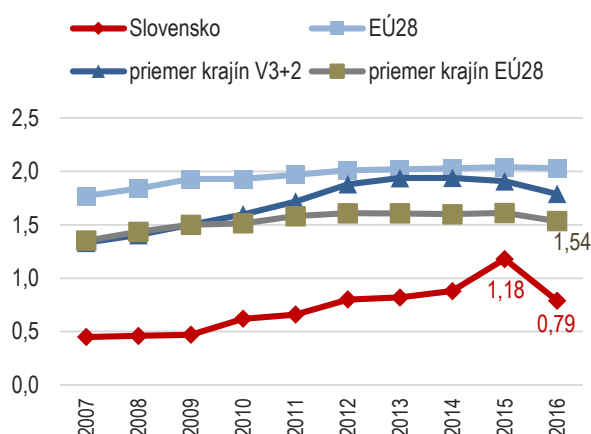
Tabuľky a grafy:

Tabuľka 1: Vývoj vybraných ukazovateľov vstupov do výskumu a vývoja (VaV) v období 2007 až 2016				
Ukazovateľ	Priemer krajín EÚ28		SR	
	2007	2016*	2007	2016*
Výdavky krajiny na VaV (% HDP)	1,35	1,54	0,45	0,79
Výdavky krajiny na VaV na 1 obyv. (eur)	409,11	508,69	46,90	118,10
Počet zamestnancov sektora VaV na 1000 obyv.	4,60	5,53	2,87	3,27
Podiel počtu zamestnancov sektora VaV na celkovej zamestnanosti v %	1,01	1,25	0,66	0,72

Graf 1: Výdavky krajín EÚ na VaV (% HDP, bežné ceny)

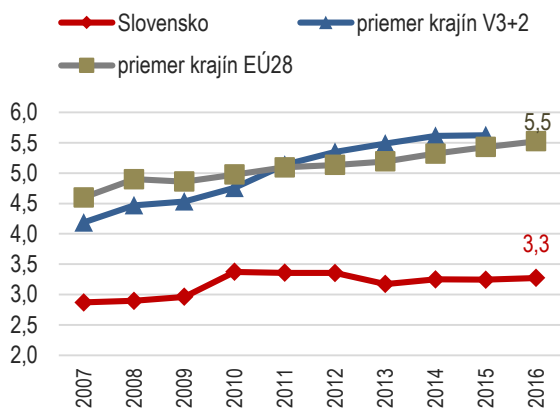

Graf 2: Vývoj výdavkov na výskum a vývoj (% HDP, bežné ceny)

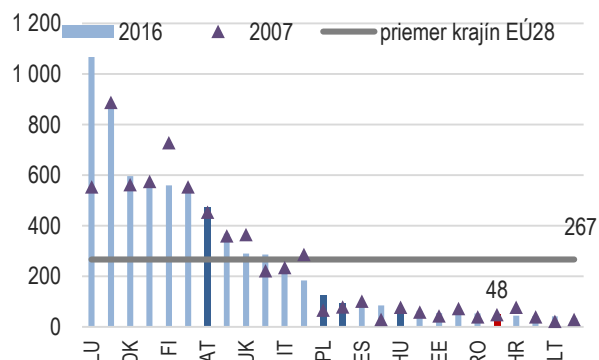

Zdroj: Eurostat; spracovanie NKÚ SR

Graf 3: Vývoj počtu pracovných úväzkov (FTE) v sektore výskumu a vývoja na 1000 obyv.

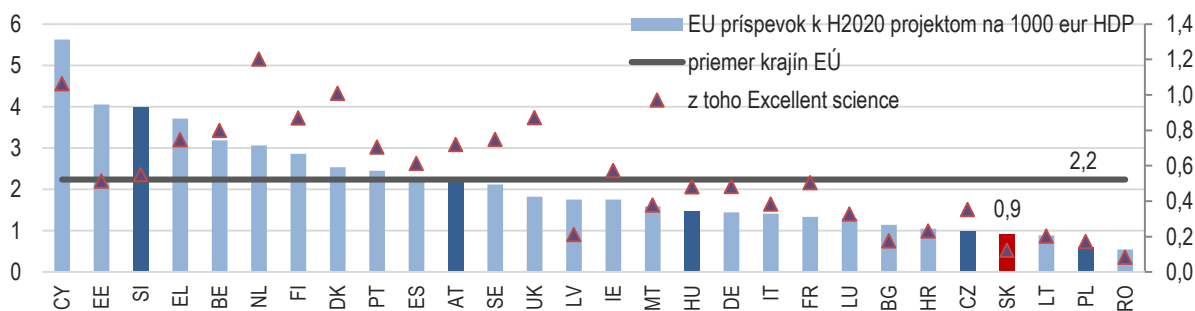

Graf 4: Počet podaných patentov na mil. obyv.

Zdroj: WIPO Statistics Database; spracovanie NKÚ SR; *Dáta nedostupné za Maltu rok 2016 a Slovensko roky 2012-2016

Graf 5: Úspešnosť krajín EÚ v čerpaní zdrojov Horizont 2020

Zdroje: h2020viz.vinnova.se, signed projects, eCORDA H2020 database, March 6, 2018; Eurostat; spracovanie NKÚ SR; prepočet na HDP cez HDP roku 2017v bežných cenách.